

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

СЕЗОНОВА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

УДК 342.951:351.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ОСВІТНІХ
ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ
УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор

Шатрава Сергій Олександрович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративної діяльності поліції

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,
завідувач докторантури та аспірантури

кандидат юридичних наук, доцент

Новіков Віталій Володимирович,

Головне управління Національної поліції в Харківській області,
начальник сектору з питань пенсійного забезпечення

Захист відбудеться «17» липня 2019 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «14» червня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Освіта виступає однією із головних цінностей розвинутого суспільства. Набуті в освітньому процесі знання, уміння та навички закріплюють цивілізаційні здобутки нації, сприяють побудові дієвих механізмів соціальної співдії. У кінцевому підсумку налагоджена організація освітньої діяльності забезпечує стабільність економічних, політичних, культурних та інших підвалин існування держави, гарантує добробут кожного члена соціуму. На компетентних суб'єктів публічної адміністрації покладаються важливі завдання по створенню шляхом раціонального використання достатніх ресурсів належних умов надання освітніх послуг. Ця діяльність потребує цілеспрямованих, зважених і системних заходів, які враховують державні, суспільні та приватні інтереси.

Обов'язковим компонентом системи суб'єктів надання освітніх послуг є заклади вищої освіти, де відокремлено знаходяться освітні осередки зі специфічними умовами навчання. Вони готують певну категорію фахівців, необхідних для реалізації низки важливих функцій держави, зокрема забезпечення охорони конституційного ладу, прав і свобод людини та громадянина, захисту державного суверенітету. Такі умови навчання охоплюють сукупність вимог, дотримання і виконання яких сприяє організації освітнього середовища, необхідного для формування належних компетентностей у здобувачів вищої освіти, пов'язаних з особливостями несення військової служби, працею в правоохоронних та інших спеціалізованих державних органах.

Освітня діяльність закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання у повній мірі інтегрована до державної системи освіти, що зумовлює необхідність врахування всіх аспектів сучасних процесів в окресленій площині. Наша країна після підписання угоди про асоціацію з ЄС і приєднання до Болонського процесу, офіційно взяла на себе міжнародні зобов'язання по впровадженню стандартів забезпечення якості освіти Європейського простору вищої освіти. Закріплення у конституційних приписах європейського та євроатлантичного курсу України надало додаткового поштовху демократичним перетворенням у різних сферах суспільного життя. Отже, фундаментальні зміни в організації надання освітніх послуг вимагають структурного реформування та інституційних перетворень у сфері вищої освіти.

Зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці України, які посилюються за останні роки, є також суттєвим викликом перед системою вищої освіти. Адже для запобігання та нейтралізації подібних загроз необхідна значна кількість спеціалістів, спроможних професійно вирішувати складні завдання в перманентних кризових явищах. У кінцевому підсумку організація надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання має здійснюватися на стабільно високому рівні, що вимагає постійного розвитку науково-теоретичних засад з питань забезпечення провадження їхньої освітньої діяльності.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Ключові питання функціонування системи вищої освіти та її структурних елементів, особливості надання освітніх послуг закладами вищої освіти, у тому числі зі специфічними умовами навчання, висвітлено у наукових працях низки вітчизняних вчених, серед яких В. В. Галуцько, Ю. В. Гаруст, Є. А. Гетьман, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова,

О. Ю. Дрозд, О. Ф. Кобзар, В. В. Ковальська, М. Н. Курко, М. І. Легенький, А. А. Манжула, Л. І. Миськів, В. В. Новіков, Є. А. Огаренко, Є. Ю. Соболев, К. І. Чижмарь, Р. В. Шаповал, С. О. Шатрава, К. В. Шкарупа. За останні роки активізувалися дослідження щодо адміністративно-правових аспектів цієї проблематики, зокрема такими вченими, як: Н. Л. Губерська «Адміністративні процедури у сфері вищої освіти» (2016 р.), І. І. Литвин «Адміністративно-правові відносини у сфері надання освітніх послуг» (2016 р.), І. В. Озерна «Адміністративно-правове забезпечення діяльності закладів освіти в Україні» (2018 р.), Д. Л. Ворон «Правові засади публічного адміністрування у сфері вищої освіти» (2018 р.). Питання діяльності закладів вищої освіти, що готують фахівців для сектору безпеки і оборони України розглядалися В. В. Сокуреном «Публічне адміністрування сферою оборони в Україні» (2016 р.), М. П. Будзинським «Адміністративно-правове регулювання у сфері кадрового забезпечення національної поліції України (2017 р.), А. В. Андрєєвим «Адміністративно-правове регулювання підготовки кадрів для Національної поліції у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання» (2018 р.) та низкою інших. Ознайомлення з наведеними працями свідчить, що в останніх містяться розрізнені положення щодо провадження освітньої діяльності окремими категоріями закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, однак комплексно не з'ясовано особливостей організації та надання освітніх послуг всією системою зазначених закладів вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація виконана відповідно до положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2013 р. № 686-р, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, введеної в дію Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016, Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС України від 25 листопада 2016 р. № 1252 та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495). Тема дисертації відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затвердженим постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 квітня 2016 р.

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є з'ясування сутності, принципів, особливостей організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, розкриття змісту застосування адміністративних процедур в освітній сфері компетентними органами виконавчої влади, а також вироблення висновків, рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення відповідного вітчизняного законодавства.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі *завдання*:

– сформулювати поняття, визначити зміст та ознаки освітніх послуг як складової державної освітньої політики та об'єкта адміністративно-правового регулювання;

- визначити місце закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в системі суб'єктів надання освітніх послуг;
- розглянути правові засади та з'ясувати принципи надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- розкрити сутність адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- охарактеризувати адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України);
- охарактеризувати адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Служби безпеки України (далі – СБУ);
- охарактеризувати адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Збройних Сил України (далі – ЗСУ);
- з'ясувати сутність, напрямки та форми взаємодії закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання з іншими суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики;
- визначити ключові напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. Використання методів *аналізу й синтезу* сприяло визначенню змісту та ознак освітніх послуг, з'ясуванню сутності та елементів адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання (підрозділи 1.1, 1.4). Методи *системного аналізу та конкретизації* дозволили визначити правову основу та принципи діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, їх місце в системі суб'єктів надання освітніх послуг, з'ясувати аспекти їхньої взаємодії із суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1). *Догматичний* метод використовувався для формування понятійно-категорійного апарату, з'ясування напрямків діяльності суб'єктів владних повноважень в освітній сфері (розділи 1–3). *Системно-функціональний* метод надав можливість визначити сутність адміністративних процедур організації та надання освітніх послуг суб'єктами владних повноважень, у сфері управління яких перебувають заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання (розділ 2). За допомогою *формально-логічного* методу було визначено шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад освітньої діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (підрозділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять міжнародні правові акти, Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти з питань організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Емпіричну базу дисертації становлять результати практичної діяльності суб'єктів формування і реалізації державної освітньої політики, а також суб'єктів владних повноважень, у сфері управління яких перебувають заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є однією із перших наукових праць, у якій комплексно розглянуто адміністративно-правові засади надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку висновків, рекомендацій та пропозицій, у тому числі:

уперше:

- сформульовано поняття та визначено ознаки освітніх послуг, що надаються закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, під яким запропоновано розуміти законодавчо встановлений комплекс дій суб'єктів освітньої діяльності, спрямований на організацію набуття здобувачами вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей у сфері створення належних умов функціонування окремих елементів сектору безпеки і оборони України;

- наведено класифікацію принципів надання освітніх послуг, що здійснюються закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання із поділом на загальногуманістичні, базові та інституційні принципи, а також визначено та охарактеризовано елементний склад адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, який становлять нормативний, інституційний та функціональний складники;

- розкрито сутність взаємодії закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання із суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики, яка охоплює зв'язки координації, субординації та реординації; вказано спрямування реалізації відповідних узгоджених дій, у тому числі нормотворчий, організаційний, координаційний, інформаційно-аналітичний, контрольний напрямки;

удосконалено:

- наукові підходи до розуміння адміністративно-правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання як сукупності прав і обов'язків юридичних осіб публічного права у сфері освіти, їхніх правових гарантій, врегульованих нормами адміністративного законодавства, які окреслюють порядок і умови взаємин закладів вищої освіти із компетентними суб'єктами публічної адміністрації й корелюються залежно від конкретного переліку особливостей специфічних умов навчання;

- систему суб'єктів формування та реалізації державної освітньої політики, яка співдіє із закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що складається з базового, організаційного, функціонального та відомчого рівнів;

- поняття та обґрунтування особливостей здійснення адміністративних процедур організації та надання освітніх послуг установами МВС України, СБУ, Міноборони України та ЗСУ, які охоплюють особливий порядок вчинення за конкретною формою і змістом сукупності дій суб'єктами публічної адміністрації щодо упорядкування і координації освітньої діяльності відповідних закладів вищої

освіти зі специфічними умовами навчання для забезпечення надання комплексу обумовлених законодавством і договірними засадами освітніх послуг;

дістали подальшого розвитку:

– характеристика правової природи, основних ознак та особливостей розвитку державної освітньої політики в Україні, а також визначення кола адміністративно-правових відносин у цій сфері та місце в них тих, що стосуються освітніх послуг;

– системний аналіз адміністративно-правового регулювання низки аспектів організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що зумовлено метою, предметом і завданнями дисертації;

– з'ясування переліку і розкриття особливостей застосування адміністративно-правового інструментарію забезпечення надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, зокрема стандартизації вищої освіти, ліцензування провадження освітньої діяльності, акредитації освітніх програм, інституційної акредитації, реалізації функцій державного контролю у сфері освіти;

– визначення пріоритетних напрямків розвитку адміністративно-правових засад організації і надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що стосуються імплементації положень міжнародних стандартів по забезпеченню якості вищої освіти, розробки державних і галузевих стандартів вищої освіти у сфері сектору безпеки і оборони України, затвердження низки адміністративно-правових актів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять науково-теоретичний та практичний інтерес, використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній діяльності* – для визначення підґрунтя наукових досліджень адміністративно-правових засад надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ);

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення адміністративного законодавства з питань надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання;

– *правозастосовній діяльності* – для оптимізації та підвищення дієвості функціонування суб'єктів формування та реалізації державної освітньої політики;

– *навчальному процесі* – для розроблення навчального забезпечення з дисциплін «Адміністративне право України», «Адміністративна діяльність поліції», «Публічне адміністрування» (акти впровадження Маріупольського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом, Харківського національного університету внутрішніх справ, Національної академії внутрішніх справ).

Апробація матеріалів дослідження. Окремі положення та висновки дисертації оприлюднені на трьох науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кіровоград, 18 жовтня 2016 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 18 квітня 2017 р.); «Права та обов'язки людини у сучасному світі» (м. Одеса, 10–11 листопада 2017 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі

вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 214 сторінок, список використаних джерел складається з 193 найменувань і займає 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; вказано мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено дані щодо апробації матеріалів дослідження.

Розділ 1 «Загальна характеристика надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання» складається з чотирьох підрозділів, що присвячені формулюванню поняття, визначенню змісту та основних ознак освітніх послуг; визначенню місця закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в системі суб'єктів надання освітніх послуг; розгляду правових засад та з'ясуванню принципів надання освітніх послуг; розкриттю сутності адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

У *підрозділі 1.1 «Освітні послуги як складова державної освітньої політики та об'єкт адміністративно-правового регулювання»* під державною освітньою політикою запропоновано розуміти визначену частину соціальної політики, яка утворює сукупність засобів, способів і методів реалізації стратегічних суспільних інтересів задля досягнення поставлених цілей по забезпеченню функціонування та розвитку національної системи освіти. Сформульовано поняття освітніх послуг, що надаються закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, вказано їхні характерні риси, у тому числі: а) є складовою суспільного виробництва, що продукує нематеріальні блага; б) уособлюють високовартісні результати, які створюються науковими та науково-педагогічними працівниками за участі суб'єктів владних повноважень; в) є суспільно корисною діяльністю, спрямованою на забезпечення реалізації права громадян на вищу освіту, задоволення державних і суспільних інтересів у правоохоронній сфері та секторі безпеки; г) оперують єдиним комплексом освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом освіти для досягнення здобувачами освіти результатів навчання, необхідних для реалізації правоохоронної функції держави; г) реалізуються суб'єктами освітньої діяльності державної форми власності, що безпосередньо впливає на порядок і умови надання освітніх послуг; д) мають невіддільний характер, не можуть бути матеріалізовані для подальшого використання; е) задовольняють кадрові потреби певної категорії суб'єктів публічної адміністрації, споживчі потреби населення щодо реалізації правоохоронної функції держави; є) містять додаткові вимоги до здобувачів вищої освіти, що пов'язано із реалізацією правоохоронної функції держави.

Наголошено, що формування та реалізація державної політики щодо надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання є підставою для виникнення відповідних адміністративних правовідносин. До суб'єктів державно-владного впливу належить система компетентних суб'єктів

публічної адміністрації, зокрема Кабінет Міністрів України, МОН України, органи виконавчої влади, яким підпорядковані такі заклади вищої освіти. У межах адміністративно-правового статусу ці інституції втілюють державну політику у сфері освіти з використанням відповідних юридичних засобів згідно з вимогами адміністративного права.

У підрозділі 1.2 «Місце закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в системі суб'єктів надання освітніх послуг» здійснено характеристику закладів вищої освіти як юридичних осіб публічного та приватного права, основним видом діяльності яких є надання освітніх послуг. У цілому суб'єкти освітньої діяльності керуються відповідними положеннями цивільного та господарського законодавства, яке реалізується з урахуванням правових норм у сфері освіти. Водночас обґрунтовується, що поряд із зазначеним, державна форма власності, особливий правовий статус і специфічні умови навчання вирізняють відповідні заклади вищої освіти у системі суб'єктів надання освітніх послуг.

Виокремлено ключові ознаки закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання: а) є юридичними особами публічного права, які спрямовують свою діяльність на задоволення державних і суспільних інтересів для забезпечення правоохоронної функції держави та оборони України; б) рішення про утворення, реорганізацію чи ліквідацію приймається Кабінетом Міністрів України; в) засновниками є органи управління державним майном, у сфері управління яких перебувають заклади вищої освіти; г) організація освітньої діяльності здійснюється МОН України та органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади вищої освіти; д) результати освітнього процесу передбачають набуття спеціальних компетентностей здобувачами вищої освіти, що уможлиблює здійснення ними професійної діяльності у секторі безпеки та оборони України.

З'ясовано сутність та зміст адміністративно-правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Вказано, що система суб'єктів, що формують та реалізують освітню політику складається з таких рівнів: 1) базовий рівень (Президент України, Верховна Рада України) – визначають стратегічні напрями формування державної політики у сфері освіти; 2) організаційний рівень (МОН України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Державна служба якості освіти України) – формують та реалізують державну освітню політику, забезпечують дотримання програмних завдань для функціонування системи освіти, здійснюють державний нагляд (контроль) за освітньою діяльністю; 3) функціональний рівень (Кабінет Міністрів України) – забезпечує проведення державної політики у сфері освіти, виступає гарантом розроблення, здійснення та координації заходів щодо створення умов, необхідних для розвитку системи освіти; 4) відомчий рівень (центральні органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають заклади вищої освіти) – реалізують державну освітню політику з урахуванням особливостей сфери управління.

У підрозділі 1.3 «Правові засади та принципи надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання» наголошено на тому, що правове регулювання надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання передбачають загальний, спеціальний та

спеціалізований вираз. У першому випадку мова йде про організаційно-правові аспекти забезпечення освітньої діяльності всієї системи закладів вищої освіти, де провідне місце відводиться законодавчим актам в аналізованій сфері, обов'язковим до виконання приписам суб'єктів владних повноважень. Адміністративна складова правового регулювання є однією із головних основ спеціального державно-владного впливу, що виражає мету та цілі суб'єктів публічної адміністрації по створенню належних умов діяльності закладів вищої освіти.

Спеціалізований характер правового регулювання репрезентується у нормативно-правовому масиві, яким охоплено питання виключно діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Провідна роль відпровадиться центральним органам виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають суб'єкти освітньої діяльності.

Зауважено, що особливість закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання полягає у тому, що ці юридичні особи публічного права, з одного боку, розрізнено перебувають у сфері управління відповідних суб'єктів публічної адміністрації. З іншого боку – незалежно від відомчого підпорядкування всі вони одночасно потрапляють під системний владний вплив МОН України. Фундаментальні завдання цього державного органу полягають у визначенні, реалізації та координації головних векторів освітянського та наукового розвитку в країні. На особливу увагу заслуговують контрольні (наглядові) повноваження у сфері освіти, які застосовуються до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. З урахуванням функціональних засад неухильного дотримання принципів збереження і захисту національних інтересів, аналізований публічний інститут широко втілює у життя різні аспекти правотворчої й правозастосовної діяльності у межах своєї компетенції.

Проаналізовано науково-теоретичні підвалини розуміння категорії «принципи надання освітніх послуг», зроблено висновок, що вони окреслюють функціональну структуру, спрямовану на досягнення соціально корисних результатів у вигляді підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, забезпечення потреб суспільства та держави у кваліфікованих фахівцях. З огляду на викладене запропоновано перелік і класифікацію принципів надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, серед яких виокремлено: загальногуманістичні принципи, що охоплюють питання гарантування закладами вищої освіти та суб'єктами владних повноважень реалізації права на освіту з урахуванням людиноцентричної ідеології; базові принципи – визначають фундаментальні аспекти провадження освітньої діяльності, характерні для всієї системи вищої освіти в Україні; інституційні принципи – вихідні положення щодо функціонування відповідних закладів вищої освіти з урахуванням їхнього правового статусу.

У підрозділі 1.4 «Адміністративно-правовий механізм надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання» під адміністративно-правовим механізмом надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання розглядається передбачена нормами адміністративного права сукупність адміністративно-правових засобів, за

допомогою яких здійснюється владний вплив на суспільні правовідносини, що виникають у процесі публічного адміністрування сфери надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Охарактеризовано його нормативний, інституційний та функціональний структурні елементи. Ґрунтовно розкрито зміст та стадії здійснення ліцензування освітньої діяльності, акредитації освітніх програм, інституційної акредитації та реалізації функцій державного нагляду (контролю) у сфері освіти.

Сформульовано поняття та розкрито головні особливості наведених адміністративних процедур, у тому числі: 1) здійснюються конкретними суб'єктами публічної адміністрації, перелік яких визначено Законом України «Про вищу освіту»; 2) порядок вчинення сукупності юридичних дій регулюється нормами адміністративного права з урахуванням загального та спеціального адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, а також інших фізичних і юридичних осіб, залучених до правовідносин у сфері освіти; 3) здійснюються за послідовними стадіями, що передбачає обов'язкове прийняття акту публічного адміністрування у вигляді нормативно-правового акта чи індивідуального правового акта з питань упорядкування і координації функціонування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання щодо надання освітніх послуг; 4) головною метою виконавчо-розпорядчого владного впливу є адміністративно-правове забезпечення функціонування спеціальних суб'єктів освітньої діяльності – закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання шляхом створення належних умов надання ними освітніх послуг за допомогою адміністративного інструментарію; 5) обов'язковою вимогою до організації надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання є узгодженість державних і громадських інтересів, де результат виконання адміністративних процедур має задовольняти суспільні потреби в раціональній підготовці достатньої кількості висококваліфікованих кадрів, які спроможні забезпечити дієве виконання функцій держави у сферах публічного адміністрування відповідних суб'єктів владних повноважень.

Розділ 2 «Адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг окремими закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання» складається з трьох підрозділів, присвячених характеристиці порядку та умов здійснення адміністративних процедур організації та надання освітніх послуг установами МВС України, СБУ, Міноборони України, ЗСУ.

У підрозділі 2.1 «Адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Міністерства внутрішніх справ України» наголошено на важливості установ МВС України серед закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Реформування цього відомства розпочалося з переходу від міліції до поліції, що позначилося не у формальному перейменуванні, а у намаганні змінити підходи до забезпечення охорони прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, державних і громадських інтересів, протидії злочинності, що вимагає підготовки якісно нових фахівців.

Розкрито три групи адміністративних процедур, які реалізуються МВС України та іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади. Перша група включає юридичні процедури щодо організації статутної діяльності у

відомчих закладах вищої освіти: погодження й затвердження статуту закладу вищої освіти; забезпечення розроблення програм розвитку вищої освіти та галузевих стандартів вищої освіти; здійснення ліцензування та акредитації освітніх програм разом з уповноваженими посадовими особами МОН України; реалізацію контрольних повноважень з дотримання вимог до якості вищої освіти, а також за фінансово-господарською діяльністю суб'єктів освітньої діяльності.

Друга група адміністративних процедур стосується організації формування та виконання державного замовлення установами МВС України, спрямовується на виконання низки завдань, зокрема: сприяння реалізації державної кадрової політики щодо високого рівня розвитку та посилення людського потенціалу держави у різних сферах суспільної життєдіяльності; підтримання належного стану соціального середовища для функціонування правоохоронної системи держави згідно з очікуваннями населення у цій сфері; гарантування ефективної підготовки висококваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних працівників для потреб МВС України, Національної поліції та Національної гвардії України; налагодження механізму адміністративно-правового забезпечення оптимального та прозорого використання бюджетних коштів, які виділяються для надання освітніх послуг. Водночас третя група таких процедур охоплює питання у межах безпосереднього забезпечення освітнього процесу, де МВС України виконує роль засновника та керівного органу управління закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

У підрозділі 2.2 «Адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Служби безпеки України» визначено, що таким установам притаманні всі ознаки закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, де освітній процес побудований за поєднання спеціальної, юридичної, військово-тактичної та фізичної підготовки курсантів. Тому державно-владний вплив на процеси організації та надання освітніх послуг суттєво не відрізняється від системи МВС України. Натомість важливі завдання СБУ по забезпеченню державної безпеки країни та наявність статусу військовослужбовців у її співробітників вимагає залучення спеціалістів найвищого рівня підготовки. З огляду на викладене акцентовано, що забезпечення процедури підбору і відбору відповідних кандидатів на навчання мають визначальне значення. Вони включають низку послідовних стадій, які сприяють визначенню найбільш підходящого контингенту для навчання у закладах вищої освіти, які перебувають у сфері управління СБУ.

Надається обґрунтування, що для адміністративних процедур організації та надання освітніх послуг установами СБУ визначальними є певні особливості, у тому числі: а) залучення значної кількості різних підрозділів, органів СБУ та окремих співробітників до забезпечення освітньої діяльності; б) прямий контроль Голови СБУ або його заступника згідно з розподілом функціональних обов'язків за відповідною діяльністю уповноважених суб'єктів по організації та наданню освітніх послуг; в) включають низку процедурних стадій, які взаємопов'язані між собою, що у своїй сукупності продовжуються тривалий проміжок часу, однак перехід до наступної стадії можливий лише після прийняття узгодженого управлінського рішення СБУ та відповідного закладу вищої освіти із вчиненням конкретних

юридичних дій; г) системна взаємодія уповноважених підрозділів, органів СБУ та окремих співробітників із закладами вищої освіти.

У підрозділі 2.3 «Адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Збройних Сил України» надається аргументація, що від рівня військової міці держави залежить сталий розвиток суспільства, де головним виступає можливість належно боронити свою територію, реалізовувати та захищати публічні інтереси від зовнішнього втручання. Складові вітчизняного сектору безпеки й оборони активно протидіють сучасним негативним воєнно-політичним чинникам. Натомість на законні військові формування, насамперед ЗСУ, покладається першочергове завдання щодо стримування агресії проти України та відсічі їй, охорони повітряного простору держави та меж територіального моря, взяття участі у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. У кінцевому підсумку запит на спеціалістів з вищою військовою освітою постійно зростає у сучасних реаліях, що вимагає активних дій компетентних суб'єктів по забезпеченню організації та надання відповідних освітніх послуг.

Визначено, що організація освітньої діяльності військових навчальних підрозділів здійснюється відповідно до встановленого порядку для вищих військових навчальних закладів, але з обов'язковим залученням МОН України. Натомість основні адміністративні процедури, які реалізуються відповідними суб'єктами владних повноважень, спрямовуються для забезпечення формування потреб на підготовку військових фахівців й обсягів підготовки офіцерів запасу згідно з розробленими та погодженими кваліфікаційними характеристиками військово-облікових спеціальностей; визначення форм навчання та затвердження штатного розпису закладів вищої освіти; реалізацію контрольних функцій щодо забезпечення якості освітньої діяльності; організацію методичної допомоги з питань мобілізаційної та бойової готовності; контроль за військовим стажуванням здобувачів вищої освіти у вищих військових навчальних закладах.

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання» складається з двох підрозділів, що присвячені питанням з'ясування сутності, напрямів і форм взаємодії закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання з іншими суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики, а також визначенню пріоритетних шляхів розвитку адміністративно-правових засад надання ними освітніх послуг.

У підрозділі 3.1 «Взаємодія закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання з іншими суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики» сформульовано поняття й розкрито особливості такої взаємодії на зовнішньому (МОН України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Державна служба якості освіти України) та внутрішньому (центральні органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають заклади вищої освіти) рівнях.

Обґрунтовується, що відповідні узгоджені дії реалізуються через певні форми співдії у вигляді нарад, колегій, створених груп і комісій тощо за конкретними напрямками: 1) нормотворчий напрямок – взяття участі у розробленні проектів

законів та інших нормативно-правових актів з питань організації надання освітніх послуг закладами вищої освіти; 2) організаційний напрямок – підготовка та перепідготовка кадрів, їхнє спільне навчання, внесення пропозицій щодо кадрових питань з урахуванням положень Закону України «Про вищу освіту»; формування пропозицій щодо обсягів державного замовлення на підготовку фахівців; 3) координаційний напрямок – забезпечення здійснення освітньої діяльності закладів вищої освіти, її організаційно-методичного супроводження; 4) контрольний напрямок – сприяння здійсненню контролю за дотриманням державних стандартів вищої освіти, ліцензійних умов освітньої діяльності тощо; 5) інформаційно-аналітичний напрямок – здійснення розгляду звернень фізичних і юридичних осіб, посадових осіб, запитів на публічну інформацію з питань організації освітньої та наукової діяльності; узагальнення практики застосування законодавства з питань освіти, розроблення пропозицій щодо вдосконалення та внесення їх на розгляд відповідного центрального органу виконавчої влади.

У підрозділі 3.2 «Шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання організації та надання освітніх послуг закладам вищої освіти зі специфічними умовами навчання» підкреслено, що конституційні приписи щодо європейського та євроатлантичного курсу нашої країни формують вектори остаточного входження та стійкого перебування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання у Європейському просторі вищої освіти через імплементацію приписів міжнародних стандартів по забезпеченню якості вищої освіти. Також важливого значення набуває запровадження стандартів НАТО у систему вищої військової освіти.

Зауважено на застарілості та недостатній ефективності системи вищої освіти МВС України, що вимагає її суттєвого реформування насамперед у спосіб: а) затвердження стратегічного плану розвитку нової моделі відомчої вищої освіти, що включає параметри модернізації освітнього процесу; б) заміни Положення про вищі навчальні заклади МВС, Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України новими документами, що чітко узгоджуються з нормами Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та спрямовані на втілення у життя приписів Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України; в) розширення адміністративно-правової регламентації підготовки фахівців для потреб Державної міграційної служби України згідно з положеннями Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року.

Доводиться, що суб'єкти освітньої діяльності зі специфічними умовами навчання надають освітні послуги за широким переліком спеціальностей, але нині низка напрямків підготовки фахівців неналежним чином підкріплена стандартами вищої освіти, де на особливу увагу заслуговують спеціальності 251 «Державна безпека», 262 «Правоохоронна діяльність». Наведене вимагає активізації конкретних спільних дій МОН України та інших суб'єктів владних повноважень, у сфері управління яких перебувають заклади вищої освіти, щодо розробки необхідних державних і галузевих стандартів для першого та другого рівнів вищої освіти, які відповідають сучасним викликам перед українською державою та суспільством;

Юридична освіта є важливою забезпечувальною складовою процесів побудови та розвитку системи органів влади, до функцій яких входить охорона та захист прав і свобод людини та громадянина. Тому низка фахівців у лавах СБУ, МВС України, спеціалізованих антикорупційних державних структур мають набути відповідних компетентностей під час навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Наведене має відобразитися у концептуальних документах розвитку юридичної освіти та сприяти формуванню масиву адміністративно-правових актів з питань відомчої юридичної освіти.

Надається аргументація, що особливе місце закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання у системі освіти України вимагає посилення взаємодії суб'єктів формування та реалізації державної освітньої політики з органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають такі заклади освіти. Окреслене зумовлює розробку спільних нормативно-правових актів в аналізованій сфері, метою яких є розкриття правового статусу кожної зі сторін та визначення алгоритму узгоджених дій по забезпеченню освітньої діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано новий підхід до розв'язання наукового завдання щодо розкриття змісту адміністративно-правових засад надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. За результатами дисертаційного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, серед яких до основних варто віднести такі.

1. Освітніми послугами, що надаються закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, є передбачений нормами законодавства комплекс дій системи суб'єктів освітньої діяльності, спрямованих на забезпечення набуття здобувачами освіти обумовлених компетентностей з питань створення належних умов функціонування певних елементів сектору безпеки та оборони України. Поряд із загальнообов'язковими освітніми компонентами такі послуги враховують сукупність привілеїв та обмежень для здобувачів вищої освіти, що утворюють специфічні умови навчання. У першому випадку мова йде про державне фінансове й матеріальне забезпечення, посиленій соціальний захист; вивчення фахових дисциплін, зокрема пов'язаних з використанням таємної чи службової інформації, спеціальної техніки, пристроїв, зброї; проходження тактико-спеціальної, бойової та інших видів підготовки; медичне обслуговування; постійне стажування та обов'язкове працевлаштування. До відповідних обмежень відноситься високий рівень фізичної та психологічної підготовленості; стан здоров'я; вікові межі для вступу на навчання; низка професійних вимог.

2. Особливий правовий статус, специфічні умови навчання та державна форма власності закладів вищої освіти вирізняють їх у системі суб'єктів надання освітніх послуг. Зазначені умови навчання зумовлені метою створення цих юридичних осіб і передбачають дотримання і виконання сукупності законодавчих вимог по забезпеченню організації освітнього процесу, який гарантує формування належних

знань, умінь та навичок у здобувачів вищої освіти. З огляду на викладене під адміністративно-правовим статусом закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання варто розуміти сукупність прав і обов'язків суб'єктів освітньої діяльності державної форми власності, їхніх правових гарантій, врегульованих нормами адміністративного законодавства, які реалізуються у взаємовідносинах з публічною адміністрацією і залежать від особливостей специфічних умов навчання здобувачів вищої освіти.

3. Правове регулювання державою суспільних відносин у сфері вищої освіти здійснюється за допомогою сукупності відповідних юридичних засобів, які мають загальний, спеціальний та спеціалізований вираз. З питань організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання такі засоби реалізуються з урахуванням фундаментальних правових ідей – принципів, у тому числі: 1) загальногуманістичні принципи: дотримання верховенства права і людиноцентризму в освітній діяльності; укорінення гуманізму і демократизму при наданні освітніх послуг; формування у здобувачів вищої освіти поваги до прав і свобод людини і громадянина; формування у здобувачів вищої освіти громадянської культури та культури демократії; виховання у здобувачів вищої освіти поваги до історико-культурного надбання України; 2) базові принципи: доступність всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; забезпечення рівного доступу до освітніх послуг без дискримінації; забезпечення якості освітніх послуг; науковий характер освітньої діяльності; розвиток взаємодії процесу надання освітніх послуг з потребами ринку праці; інтеграція вітчизняної діяльності у сфері вищої освіти до міжнародного освітнього й наукового простору; 3) інституційні принципи: пріоритетність забезпечення національної безпеки України при здійсненні освітньої діяльності; дотримання законності та розвиток нетерпимості здобувачів вищої освіти до корупційних та інших протиправних проявів у сфері публічного адміністрування; досягнення єдності навчання, виховання та професійного розвитку здобувачів вищої освіти; прозорість прийняття та виконання управлінських рішень при здійсненні освітньої діяльності.

4. До структурних елементів адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання входять нормативний, інституційний та функціональний складники. Нормативну складову утворюють сукупність правових актів, які визначають порядок і умови виникнення, зміни, припинення відповідних адміністративних правовідносин, загальні та спеціальні засади реалізації правових статусів суб'єктів публічної адміністрації у сфері освіти та закладів вищої освіти. Інституційна складова охоплює систему суб'єктів публічної адміністрації, які формують та реалізують державну освітню політику, а також органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають заклади вищої освіти. Функціональна складова охоплює сукупність адміністративних процедур, під якими варто розуміти встановлений адміністративним правом особливий порядок вчинення за певною формою та змістом сукупності юридичних дій суб'єктами публічної адміністрації щодо упорядкування і координації функціонування закладів вищої освіти зі специфічними

умовами навчання для забезпечення надання комплексу належних освітніх послуг, які відповідають консолідованим суспільним і державним інтересам.

5. З метою належного адміністративно-правового забезпечення освітньої діяльності закладів вищої освіти суб'єкти владних повноважень, у підпорядкуванні яких вони перебувають, здійснюють сукупність подібних за спрямуванням та змістом адміністративних процедур. Водночас сфера відомчої діяльності накладає відбиток на процеси організації та надання освітніх послуг. З огляду на зазначене виокремлено та охарактеризовано групи адміністративних процедур, які реалізуються МВС України, іншими центральними органами виконавчої влади, які координуються Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, у тому числі, перша група – адміністративні процедури з питань організації статутної діяльності у відомчих закладах вищої освіти; друга група – адміністративні процедури щодо організації формування та виконання державного замовлення закладами вищої освіти на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів у системі МВС України, інших зацікавлених відомств; третя група – адміністративні процедури з питань забезпечення освітнього процесу.

6. Серед особливостей адміністративних процедур організації та надання освітніх послуг установами СБУ доцільно виокремити такі: а) регулюються нормами адміністративного права з питань забезпечення освітньої діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які враховують організаційні аспекти реалізації державної політики у сфері державної безпеки; б) спрямовуються на забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу окремих суб'єктів сектору безпеки і оборони країни, насамперед СБУ, Міноборони України; в) метою є сприяння здійсненню та розвитку правоохоронної функції держави; г) визначають адміністративно-організаційні методи управлінського впливу на суспільні відносини щодо реалізації та захисту права особи на освіту у контексті дотримання інтересів держави у сфері забезпечення державної безпеки; д) здійснюються з урахуванням засад субординації й координації суб'єктів публічної адміністрації та установ СБУ, які надають освітні послуги.

7. Адміністративно-правове забезпечення надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які перебувають у сфері управління ЗСУ та Міноборони України, у певній мірі різняться від подібних установ інших суб'єктів публічної адміністрації. Зумовлено це особливостями елементного складу адміністративно-правового статусу відповідних закладів вищої освіти і компетентних органів виконавчої влади, характеристик стану формування та реалізації державної політики з питань національної безпеки у війсьній сфері, сферах оборони і військового будівництва. Адміністративні процедури надання освітніх послуг в частині забезпечення освітнього процесу охоплюють два головні питання. У першому випадку – адміністративно-правове гарантування виконання державного замовлення на підготовку військових фахівців відповідного ступеня вищої освіти за певними спеціальностями. Другий напрям передбачає здійснення військової підготовки громадян, що мають або здобувають ступінь вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу.

8. Під взаємодією закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання із суб'єктами формування та реалізації державної освітньої політики доцільно розуміти сукупність юридичних засобів, методів і форм узгодження процесів побудови двосторонніх зв'язків між закладами вищої освіти й компетентними суб'єктами публічної адміністрації, спрямованих на створення належних умов для організації функціонування системи вищої освіти України, забезпечення державних і суспільних інтересів в освітній сфері. Відбувається задіяння основних зв'язків взаємодії, у тому числі координація – інформаційна співдія у межах забезпечення реалізації повноважень суб'єктів владних повноважень через узгодження діяльності закладів вищої освіти; субординація – розвиток контрольних повноважень, які вимагають дотримання та виконання владних розпоряджень; реординація – двостороння організація співпраці учасників відносин для досягнення поставлених цілей взаємодії.

9. Пріоритетними напрямками розвитку адміністративно-правових засад організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання визначено: 1) систематичне забезпечення узгодження нормотворчих ініціатив суб'єктів публічної адміністрації у сфері освіти з положеннями вітчизняної державної освітньої політики та відомчими концептуальними документами; 2) завершення імплементації приписів міжнародних стандартів по забезпеченню якості вищої освіти та вимог Європейського простору вищої освіти; 3) активізація роботи по запровадженню стандартів Північноатлантичного альянсу у систему вищої військової освіти України; 4) затвердження МОН України та МВС України стратегічного довгострокового плану розвитку нової моделі відомчої вищої освіти, що включає параметри модернізації освітнього і відомчого законодавства та перелік засад наукового забезпечення практики правоохоронної діяльності; 5) покращення правової регламентації щодо підготовки фахівців для потреб Державної міграційної служби України; 6) прискорення розробки державних і галузевих стандартів вищої освіти у сфері сектору безпеки і оборони України; 7) розробка спільного нормативно-правового акта з питань взаємодії суб'єктів формування та реалізації державної освітньої політики з органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Сезонова О. М. Система та повноваження суб'єктів адміністративно-правового забезпечення надання освітніх послуг закладами вищої освіти. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 4 (16). 2018. С. 82–85.

2. Сезонова О. М. Адміністративно-правові засади надання освітніх послуг закладами вищої освіти. *Наукові записки*. Серія: Право. Вип. 5. 2018. С. 127–130.

3. Сезонова О. М. Адміністративно-правовий механізм надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Порівняльно-аналітичне право*. № 6. 2018. С. 305–308. URL: http://www.pap.in.ua/6_2018/89.pdf.

4. Сезонова О. М. Адміністративно-правове забезпечення надання освітніх послуг установами Міністерства внутрішніх справ України: питання організації. *Юридичний бюлетень*. Вип. 7. Ч. 2. 2018. С. 133–140.

5. Сезонова О. Н. Административные процедуры организации предоставления образовательных услуг заведениями высшего образования со специфическими условиями учебы. *Eurasian Academic Research Journal*. Вип. 10 (28). 2018. С. 58–63 (Республіка Вірменія).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Сезонова О. М. Основні аспекти діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо організації надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Актуальні проблеми національного законодавства*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. уч. (Кіровоград, 18 жовт. 2016 р.). Кіровоград: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2016. С. 128–131.

7. Сезонова О. М. Перспективні напрямки розвитку адміністративно-правових засад надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Актуальні проблеми національного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 18 квіт. 2017 р.). Кропивницький: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2017. С. 151–154.

8. Сезонова О. М. Питання взаємодії закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання із суб'єктами реалізації державної освітньої політики. *Права та обов'язки людини у сучасному світі*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 10–11 лист. 2017 р.). Одеса: Причорноморська фундація права, 2017. С. 113–116.

АНОТАЦІЯ

Сезонова О. М. Адміністративно-правові засади надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2019.

Дисертаційне дослідження присвячено теоретико-правовому аналізу та практиці адміністративно-правового регулювання організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Сформульовано поняття, визначено зміст та основні ознаки освітніх послуг. З'ясовано місце закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в системі суб'єктів надання освітніх послуг, а також розглянуто правові засади та принципи надання такого виду послуг.

Розкрито сутність та структуру адміністративно-правового механізму надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Охарактеризовано адміністративні процедури організації та надання освітніх послуг установами Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Збройних Сил України.

Визначено правову природу, напрямки та форми взаємодії закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання із суб'єктами формування та реалізації державної

освітньої політики, серед яких Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Державна служба якості освіти України.

Окреслено шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання організації та надання освітніх послуг закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Надано пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань підвищення ефективності діяльності зазначених суб'єктів у сфері освіти.

Ключові слова: адміністративні процедури, адміністративно-правове регулювання, заклади вищої освіти, освітні послуги, організація та надання освітніх послуг, сектор безпеки і оборони України, специфічні умови навчання, суб'єкти публічної адміністрації.

АННОТАЦІЯ

Сезонова О. Н. Административно-правовые основания предоставления образовательных услуг заведениями высшего образования со специфическими условиями учебы. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «административное право и процесс; финансовое право; информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2019.

Диссертационное исследование посвящено теоретико-правовому анализу и практике административно-правового регулирования организации и предоставления образовательных услуг высшими учебными заведениями со специфическими условиями обучения. Сформулировано понятие, определены содержание и основные признаки образовательных услуг. Выяснено место высших учебных заведений со специфическими условиями обучения в системе субъектов предоставления образовательных услуг, а также рассмотрены правовые основы и принципы предоставления такого вида услуг.

Раскрыты сущность и структура административно-правового механизма предоставления образовательных услуг высшими учебными заведениями со специфическими условиями обучения. Охарактеризованы административные процедуры организации и предоставления образовательных услуг учреждениями Министерства внутренних дел Украины, Службы безопасности Украины и Вооруженных Сил Украины.

Определены правовая природа, направления и формы взаимодействия высших учебных заведений со специфическими условиями обучения с субъектами формирования и реализации государственной образовательной политики, среди которых Министерство образования и науки Украины, Национальное агентство по обеспечению качества высшего образования, Государственная служба качества образования Украины.

Определены пути развития административно-правового регулирования организации и предоставления образовательных услуг высшими учебными заведениями со специфическими условиями обучения. Представлены предложения по совершенствованию законодательства по вопросам повышения эффективности деятельности указанных субъектов в сфере образования.

Ключевые слова: административные процедуры, административно-правовое регулирование, высшие учебные заведения, образовательные услуги, организация и предоставление образовательных услуг, сектор безопасности и обороны Украины, специфические условия учебы, субъекты публичной администрации.

SUMMARY

Sezonova O. M. Administrative legal principles of grant of educational services by establishments of higher education with the specific terms of studies. – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

Thesis on the degree of Candidate of Juridical Science (PhD), specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2019.

Dissertation research is sanctified to the theoretical legal analysis and practice of the administrative legal adjusting of organization and grant of educational services by establishments of higher education with the specific terms of studies. A concept is set forth, maintenance and basic signs of educational services are certain. The place of establishments of higher education is found out with the specific terms of studies in the system of subjects of grant of educational services, and legal principles and principles of grant of such type of services are considered.

Establishments of higher education with the specific terms of studies expose essence and structure of administrative legal mechanism of grant of educational services. Administrative procedures of organization and grant of educational services are described by establishments of Ministry of internal affairs of Ukraine, security of Ukraine and Armed Forces Service. Legal nature, directions and forms of co-operation of establishments of higher education with the specific terms of studies with the subjects of forming and realization of public educational policy, among that there is Department of education and science of Ukraine, National agency from providing of quality of higher education, Government service of quality of formation of Ukraine.

The ways of development of the administrative legal adjusting of organization and grant of educational services to establishments of higher education are outlined with the specific terms of studies. Suggestions are given in relation to perfection of legislation on questions the increase of efficiency of activity of the marked subjects in the field of education.

Key words: administrative procedures, administrative legal adjusting, establishments of higher education, educational services, organization and grants of educational services, sector of safety and defensive of Ukraine, specific terms, subjects of public administration.